

ПРОБЛЕМНЕ НАВЧАННЯ – ВІДПОВІДЬ ВИКЛИКАМ НОВОЇ РЕАЛЬНОСТІ

Сумець О.М.,

*д.е.н., доцент, професор кафедри управлінських технологій,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україн,
e-mail: sumets.alexander@gmail.com,
ORCID. <https://ORCID.org/0000-0002-7116-3857>*

Пошук нових форм навчання завжди був присутнім в університетському середовищі. Чимало вітчизняних і закордонних викладачів були ініціаторами запровадження новітніх форм викладання. Проте і на цей момент часу дискус щодо найкращої форми поки ще не закінчено. А тому дослідження і запровадження ефективних форм навчання здобувачів залишається актуальним завданням.

Метою даного дослідження є обґрунтування ефективної форми навчання, яка надасть можливість здобувачам одержати сучасні знання і практичний досвід для майбутньої професійної діяльності.

У якості теоретичної основи для дослідження було обрано таке. В енциклопедії освітніх технологій [1] зазначено, що «системи освіти найбільш розвинених країн світу в останні десять-двадцять років перейшли до нового етапу, який характеризується зміною:

- ставлення до «знань, умінь і навичок» як до пріоритетної мети освіти: це місце починають займати цінності мислення, творчості, компетентностей особистості;

- традиційних підходів до змісту навчання – перехід до згідного з тимчасовим рівнем розвитку суспільства компетентнісного підходу;

- ієрархії цілей освіти: інтегративні цілі навчання домінують над предметними, діяльнісний підхід витісняє підносить;

- освітніх цінностей і смислів: не «ви повинні вивчити і відтворити ...», а «ми допоможемо вам опанувати і застосувати ...»;

- характеру педагогічних відносин: авторитаризм поступається місцем співпраці, вдовбування знань «зверху» – партнерству в пізнанні й діяльності».

На даний момент часу вітчизняна освіта реформується відповідно до світових тенденцій. І ми є свідками того, що в освіті відбувається подальший розвиток: пропонуються інший зміст, нові підходи, нове право, нові відносини, нова поведінка. Наші європейські колеги наполегливо пропонують перейти на інші, а точніше європейські технології викладання. Але чому вони так впевнені, що пропоновані ними технології є кращими? Що б відповісти на питання, яка технологія дає кращий результат в процесі навчання здобувачів звернемося до їхнього аналізу.

Упродовж тривалого періоду технологія викладання (або як часто пишуть і говорять технологія навчання) була схильна до різного роду удосконалень, в основному за рахунок модифікації процесу навчання. Тому на сьогоднішній день вже встановилися і змістовно наповнені такі види навчання як проблемне і

концентроване, модульне і розвиваюче, диференційоване і активне (контекстне), ігрове та навчання розвитку критичного мислення. Перерахована гамма видів навчання характеризується загальними ознаками. Їх можна сформулювати у такий спосіб [2]:

- процесуальний двосторонній характер взаємозалежної діяльності викладача і груп учнів (або одного учня), тобто їх спільна діяльність в процесі навчання;

- сукупність різноманітних прийомів, алгоритмів, процедур і методів навчання здобувачів;

- проектування і організація процесу навчання відповідно до отримання певних компетентнісних знань;

- наявність комфортних умов для розкриття, формування, реалізації та розвитку особистісного потенціалу здобувачів.

Однак, незважаючи на спільність перерахованих вище ознак, зазначені види навчання здобувачів відрізняються цілями, сутністю і, головне, механізмом їх реалізації, тобто методами і підходами навчання.

Які ж з представленої переліку видів навчання сприяють розвитку творчої активності здобувачів? Для відповіді на поставлене питання було проведено анкетне опитування серед викладачів вищих навчальних закладів України, які викладають дисципліни економічної та менеджерської спрямованості.

Обраній групі викладачів було поставлено одне і те ж питання: «Який з існуючих видів навчання є більш ефективним?». Обробка отриманих відповідей показала, що:

- 87 % викладачів вважають проблемне навчання одним з найефективніших методів навчання для розвитку у здобувачів творчої активності;

- 9 % – вказали одночасно на проблемне навчання і навчання розвитку критичного мислення;

- інші 4 % опитуваних віддали перевагу одночасно активному, ігровому та розвивальному навчанню.

Однак практика викладання в університетах, що склалася на цей момент часу, використовує в основному концентроване навчання, де задіяні методи, що враховують динаміку працездатності здобувачів, і операційна система університетів вибудована на переважному використанні «лекційно-практичної» технології навчання, де вивчення практично всіх предметів відбувається в основному за рахунок об'єднання занять в певні блоки (теми, модулі).

Сьогодні вже не підлягає сумніву, що при концентрованому навчанні не тільки неможливо навчити здобувача всьому тому, що зажадає від нього професійна діяльність в найближчому майбутньому, а й фактично важко розвинути його творчу активність в процесі навчання. Науково встановлено, що ті, яких навчають, запам'ятовують 10 % прочитаного матеріалу, 20 % – почутого, 30 % – побаченого, 50 % – побаченого і почутого одночасно, 80 % того, що вони самі кажуть, і 90 % – отриманого в результаті особистої діяльності. Тому в даний час відбувається зміщення центру ваги освітніх

технологій в сторону проблемного навчання з певною часткою самостійної роботи здобувачів, з урахуванням можливостей сучасних інформаційних систем і зростаючої популярності візуалізації сприйняття матеріалу. Таке навчання орієнтоване на засвоєння способів і форм роботи, які дозволять здобувачу надалі продовжити освіту і самоосвіту упродовж усього життя.

З огляду на вищевикладене, слід констатувати, що проблемне навчання на сьогоднішній день є кращим, воно є відповіддю на виклики сучасної реальності. У зв'язку з цим виникає потреба детального аналізу системи навчання здобувачів у вітчизняних університетах і переосмислення існуючих підходів до освітнього процесу.

Список використаних джерел:

1. Селевко Г. К. *Энциклопедия образовательных технологий*. Москва : НИИ школьных технологий, 2006. Т. 1. 816 с.
2. *Современные технологии обучения: общая характеристика, особенности реализации*. URL: <http://orenipk.ru/kp/distant/ped/ped/tech.htm> (дата звернення: 23.02.2021).